

OPETUSHALLITUS

OPS2016

tulevaisuutta rakentamassa

Peruskoulupäivät
20.11.2014

Irmeli Halinen
Opetussuunnitelmatyön
päällikkö
OPETUSHALLITUS

Valmistelussa olevat perusteasiakirjat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelu	8/2012 – 12/2014
Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelu	11/2012 – 12/2014
Lisäopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelu	8/2013 – 12/2014
Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden valmistelu	8/2013 – 12/2014
Oppilashuollon perusteosuudet oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti	Määräykset annettu 3/2014 sekä 6/2014

Opetussuunnitelmanmuutoksen tietoperusta, suunta ja toteutus 1

- ◆ Prosessiin valmistauduttiin kokoamalla laaja tietopohja
  - Uusin tutkimus- ja arviointitieto, kansallisen kehittämistyön tulokset, kansainvälinen vertailutieto, normeja koskeva vankka tieto
- ◆ Prosessin alussa määriteltiin ja julkaistiin tavoitteet
  - Valtioneuvoston asetuksen (422/2012) tavoitteiden pohjalta määritellyt perusteiden uudistamisen tavoitteet

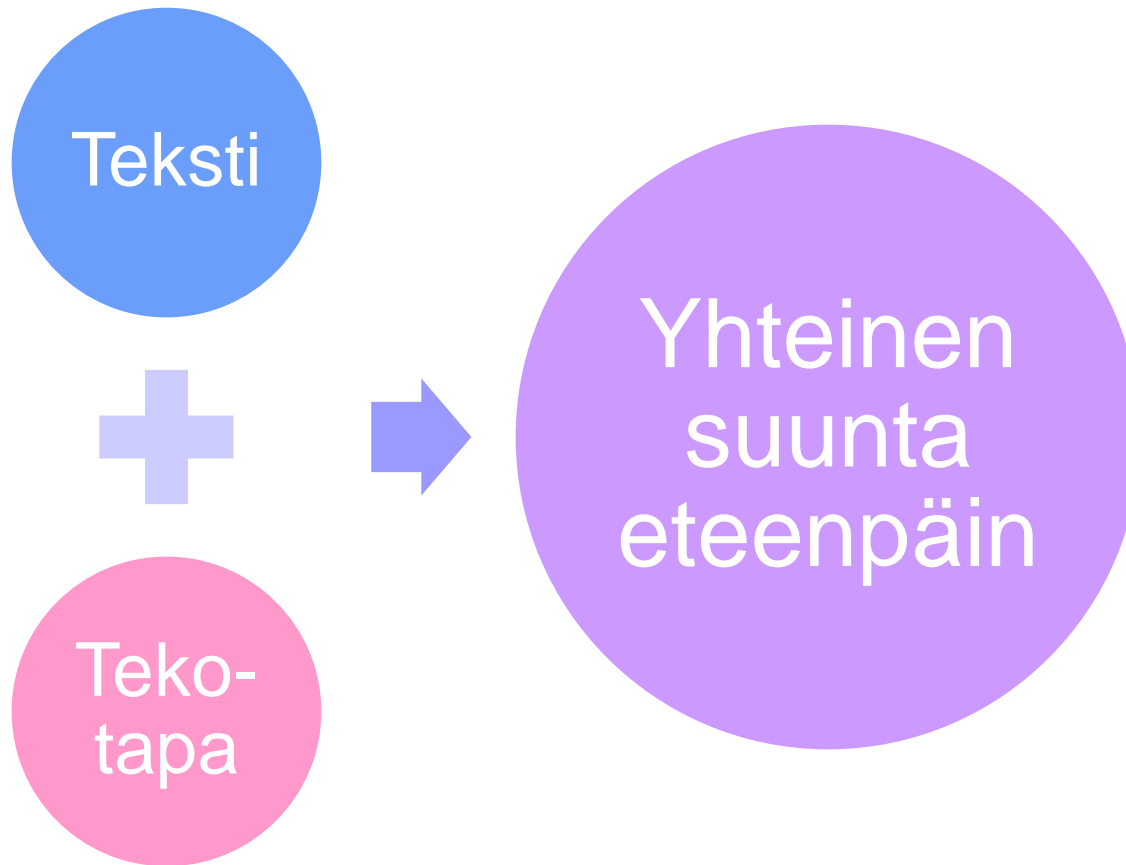

Opetussuunnitelmanmuutoksen tietoperusta, suunta ja toteutus 2

- ◆ Heti alussa työstettiin luonnokset uudistuksen suurista linjoista ja niistä pyydettiin palaute 11/2012
  - Arvoperusta, tehtävä, oppimiskäsitys, laaja-alainen osaaminen, toimintakulttuuri > antoi pohjan kaikille eri perusteasiakirjoille
  - Perusopetuksen oppiainekohtainen työ käynnistettiin 1/2013
- ◆ Prosessi suunniteltiin ja aikataulutettiin kokonaisuutena
  - Aikajänne kesäkuusta 2012 vuoden 2016 loppuun asti
  - OPS-tiekartta tärkeänä välineenä
- ◆ Tiedotus oph.fi/OPS2016-sivuston ja koulutusten kautta

Tulevaisuutta rakentava opetussuunnitelma on yhdessä tehty

IRMELI HALINEN

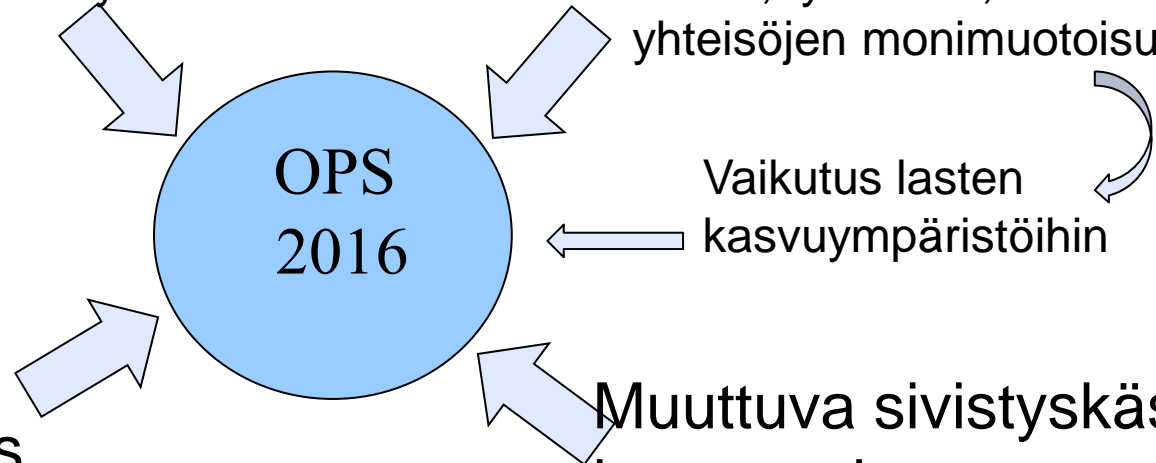
Neljä avainta ops-uudistukseen

Oppilaan muuttuva rooli

- yhdessä tekeminen, osallistuminen
- tutkiva ja luova työskentely

Muuttuva maailma

- ympäristö, globalisoituminen, talous, työelämä, teknologia, yhteisöjen monimuotoisuus

Muuttuva opetus

- oppimiskäsitys
- yhteistyö ja kokonaisuuksien rakentaminen

Muuttuva sivistyskäsitys ja osaaminen

- laaja-alaisuus, eettisyys, kestävyys
- vuorovaikutus, oppimisen taidot, tiedonhallinta

IRMELI HALINEN

OPS2016

Oppilaan muuttuva rooli

- yhdessä tekeminen, osallistuminen
- tutkiva ja luova työskentely

Muuttuva maailma

- ympäristö, globalisoituminen, talous, työelämä, teknologia, yhteisöjen monimuotoisuus

**Koulu
oppivana
yhteisönä**

Muuttuva opetus

- oppimiskäsitteys
- yhteistyö ja kokonaisuuksien rakentaminen

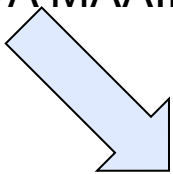
Muuttuva sivistyskäsitteys ja osaaminen

- laaja-alaisuus, eettisyys, kestävyys,
- vuorovaikutus, oppimisen taidot, tiedonhallinta

IRMELI HALINEN

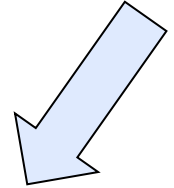
MUUTTUVA MAAILMA

TEHTÄVÄ

Osaaminen

MUUTTUVA MAAILMA

Oppilaan
kokemus

Oppiminen

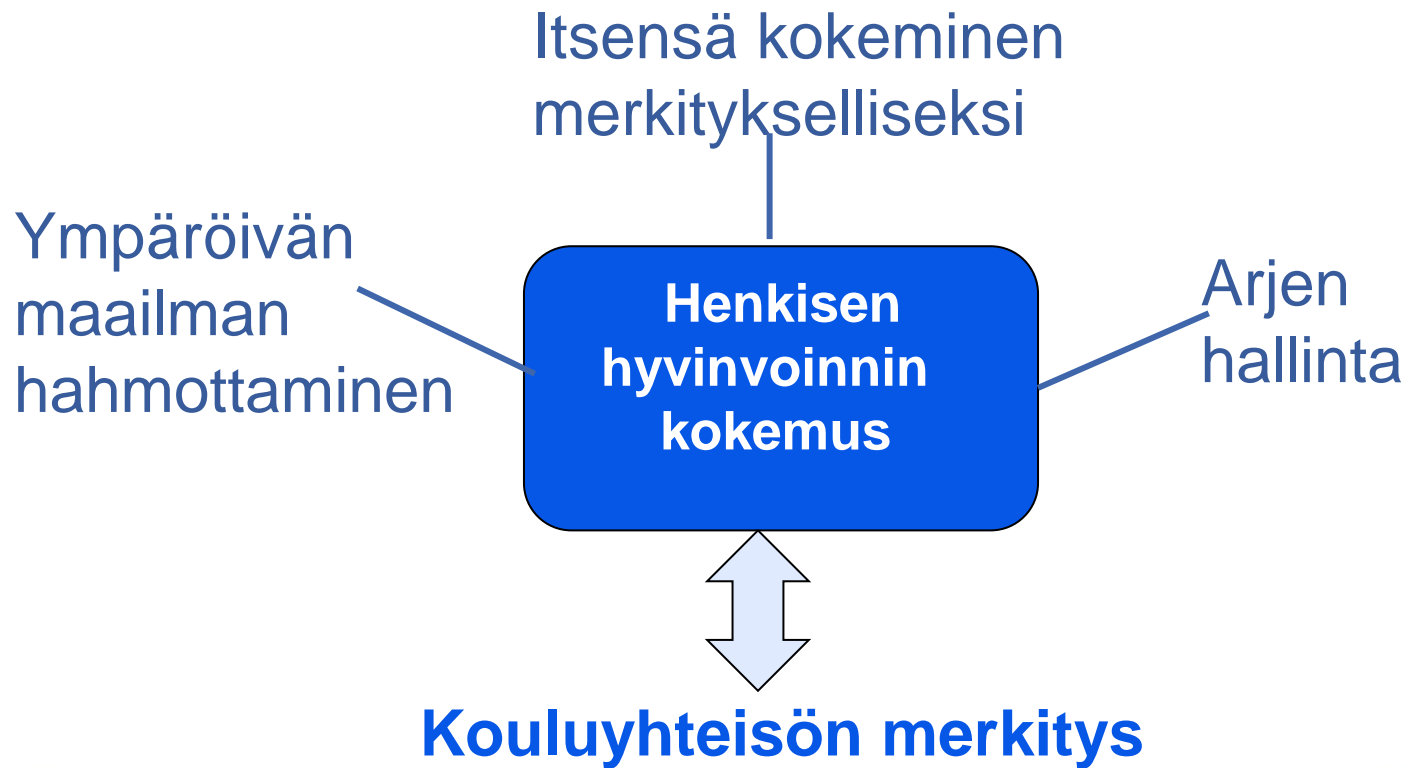
Toiminta-
kulttuuri

ARVOPERUSTA

KESTÄVÄN HYVINVOINNIN RAKENTAMINEN

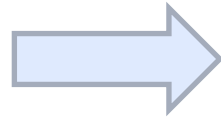

Uudistuksen ydin

Miksi?

Mitä?

Miten?

- ◆ Miten koulu toimii vielä nykyistä paremmin kasvuyhteisönä ja oppimisympäristönä, joka
  - edistää koulutyön mielekkyyden kokemusta
  - vahvistaa oppilaan minuutta ja kykyä toimia toisten kanssa
  - edistää oppimisen taitoja sekä laaja-alaisen osaamisen kehittymistä ja huolehtii hyvästä osaamisen tasosta
  - luo edellytyksiä kestävään elämäntapaan?

Miten muutos näkyy
opetussuunnitelman
perusteissa?

LP 2016

IRMELI HALINEN

Miten muutos näkyy?

- ◆ Opetuksen suhde muuttuvaan yhteiskuntaan
- ◆ Oppimisen ja osaamisen määrittely
- ◆ Tapa toimia
- ◆ Opetuksen yhtenäisyys ja oppimiskokonaisuudet

Virallinen lausuntopalaute 1

- ◆ Isot linjat hyviä ja tulevaisuuteen suuntautuvia
- ◆ Yhteiskunnan keskeisiin haasteisiin vastattu hyvin ja keskeiset kansalliset strategiat otettu huomioon
  - Yhteiskunnallinen ja osaamisen muutos
  - Hyvinvointi, terveys, turvallisuus
  - Kulttuurinen, kielellinen, uskonnollinen ja katsomuksellinen moninaisuus
  - Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, ihmisoikeudet
  - Kestävä elämäntapa ja globaali vastuu
  - Yrittäjyys, yrittäjämäinen asenne
  - Digitaalinen muutos, tieto- ja viestintäteknologian rooli

Virallinen lausuntopalaute 2

- ◆ Oppimisen ja oppijan näkökulma on nostettu hyvin esiin
  - Oppimiskäsitys, ajattelun ja oppimisen taidot, oppimisen arviointi, oppimisen tuki, oppimisympäristöt, työtavat
  - Oppiaineiden tavoitteiden ilmaisutapa ja pedagogiset osuudet – oppilas on subjekti, tekijä ja opettaja tukee, ohjaa, rohkaisee, tekee mahdolliseksi ja luo edellytyksiä
- ◆ Perusteet tukevat paikallista työtä ja opettajan työtä
  - Selkeä rakenne, ymmärrettävää tekstiä
  - Konkreettista ja kouluarjen huomioonottavaa ohjausta
  - Riittävästi tilaa jättävää ohjausta
  - Arvioinnissa enemmän tukea antavia elementtejä

Virallinen lausuntopalaute 3

- ◆ Valmisteluprosessi sai paljon kiitosta
  - Prosessi ollut avoin, laajasti osallistava, aidosti dialoginen
  - Annetut kommentit on eri vaiheissa otettu huomioon – muutos näkyy
  - Perusteet on valmisteltu huolellisesti

Virallinen lausuntopalaute 4

- ◆ Useamman eri tahon esiin nostamia kysymyksiä
  - kulttuurikasvatus ja ihmisoikeuskasvatus
  - sukupuoleen ja sukupuolten tasa-arvoon liittyvät asiat
  - alkuperäis- ja vähemmistökulttuurit
  - kirjastojen rooli oppimisympäristöinä sekä muu ympäröivän yhteiskunnan kanssa tehtävä yhteistyö, koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen
  - oppilaiden osallisuus sekä kotien kanssa tehtävä yhteistyö
  - kerhotoiminta ja muu koulupäivään sisältyvä monimuotoinen toiminta, pois istuvasta elämäntavasta
  - opetuksen sitouttamattomuus
- ◆ Lukuisia pienempiä täydennysehdotuksia
- ◆ Moni toivoi vielä tarkempaa ohjausta

IRMELI HALINEN

Perusopetuksen peruste uudistus (1)

- ◆ Kantavat ajatukset
  - Kestävä elämäntapa
    - ekologinen, kulttuurinen, sosiaalinen, taloudellinen kestävyys
    - ihmisoikeudet, globaali näkökulma
  - Aktiivinen oppija
    - oppimisen taidot ja strategiat, osallisuus ja vaikuttaminen
  - Eheyttävä opetus
    - opetus, joka ohjaa oppilaita näkemään asioiden välisiä yhteyksiä ja keskinäisiä riippuvuussuhteita
  - Koulu oppivana yhteisönä
    - yhteisö, jossa johtaminen ja toimintatavat tukevat kaikkien oppimista
  - Yhtenäinen perusopetus
    - kasvatuksen ja opetuksen horisontaalinen ja vertikaalinen johdonmukaisuus

Perusopetuksen peruste uudistus (2)

◆ Keskeiset käsitteet

- **Inklusiivinen koulu**
  - lähtökohtana jokaisen oppilaan ainutlaatuisuus, jokaisen oppilaan oppimisen ja kasvun ohjaaminen ja tukeminen, opetuksen saavutettavuus ja esteettömyys
- **Laaja-alainen osaaminen**
  - oppiainerajat ylittävää, opiskelussa, työssä ja muussa elämässä tarvittavaa osaamista (tiedot, taidot, arvot, asenteet, tahto)
- **Monipuolinen oppiminen**
  - tiedollinen, taidollinen, sosiaalinen, emotionaalinen oppiminen
  - oppimaan oppiminen, metakognitio ja itseohjautuvuus

Perusopetuksen peruste uudistus (3)

- ◆ Käytännön ratkaisumallit
  - Yhteinen arvoperusta, tehtävä ja oppimiskäsitys
  - Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet
  - Laaja-alaiselle osaamiselle asetetut tavoitteet
  - Eheyttävät oppimiskokonaisuudet velvoitteena
  - Oppimista edistävä arviointikulttuuri
    - kannustava ja ohjaava arviointi ja monipuolinen palaute oppimisen edistäjänä, arviointikriteerit opettajien arviointityön tukena
  - Oppiaineiden kuvaukset
    - tehtävä, tavoitteet ja keskeiset sisältöalueet
    - tavoitteiden ja arviointikriteerien vastaavuus
    - pedagogista tukea antavat osuudet

Perusopetuksen peruste uudistus (4)

- ◆ Käytännön ratkaisumallit
  - Oppilaiden osallisuus ja monitahoinen yhteistyö kotien sekä ympäröivän yhteiskunnan kanssa
  - Oppimisen ja koulunkäynnin tuki
    - tukiluku uudistettu 2010 jälkeen saatujen kokemusten pohjalta
  - Koulutyön käytännön järjestäminen
    - kasvatustieteelliset ja kurinpidolliset keinojen käyttö
    - vuosiluokkiin sitomaton opiskelu, etäyhteyksiä hyödyntävä opetus, joustava perusopetus, opetus erityisissä tilanteissa
    - opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta
    - kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset
    - kaksikielinen opetus
    - erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva opetus
    - valinnaisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen peruste uudistus (5)

- ◆ Käytännön ratkaisumallit
  - Oppimisen jatkumo ja yhtenäisyys
    - vuosiluokkakokonaisuudet omina kokonaisuuksinaan
    - siirtymävaiheiden merkityksen korostaminen
    - yhteistyö edeltävien ja seuraavien koulutusvaiheiden kanssa sekä muiden perusopetusta antavien koulujen kanssa, oppiaineiden ja eri vuosiluokkien välinen yhteistyö
  - Paikallisen työn tuki
    - oma luku paikallisen opsin merkityksestä ja laadinnasta
    - jokaisen pääluvun lopussa koottuna paikallisesti päätettävät ja opetussuunnitelmassa kuvattavat asiat
    - opetuksen järjestämistä koskevat velvoitteet omana kohtanaan sekä lakiviitteiden käyttö

Perusopetuksen perusteiden rakenne

- ◆ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet muodostuvat kaikille yhteisestä osuudesta sekä tuntijaon nivelkohtien mukaisesti muodostetuista vuosiluokkakokonaisuuksista:
  - Luvut 1-12 (kaikille yhteiset osuudet)
  - Vuosiluokat 1-2
  - Vuosiluokat 3-6
  - Vuosiluokat 7-9
- ◆ Vuosiluokkakokonaisuudet puolestaan muodostuvat
  - Siirtymävaiheiden kuvauksesta
  - Ko. vuosiluokkien erityisestä tehtävästä
  - Laaja-alaisen osaamisen tavoitteista ko. vuosiluokilla
  - Ko. vuosiluokkien oppiaineiden kuvauksista

Perusopetuksen arvoperusta

Perusopetuksen tehtävä

- ◆ Perusopetuksen tehtävää on tarjota oppilaille mahdollisuus laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Sen tehtävänä on antaa valmiudet ja kelpoisuus seuraavan koulutusvaiheen opintoihin.
- ◆ Perusopetus ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.
- ◆ Perusopetuksella on
  - Opetus- ja kasvatustehtävä
  - Yhteiskunnallinen tehtävä
  - Kulttuuritehtävä
  - Tulevaisuustehtävä

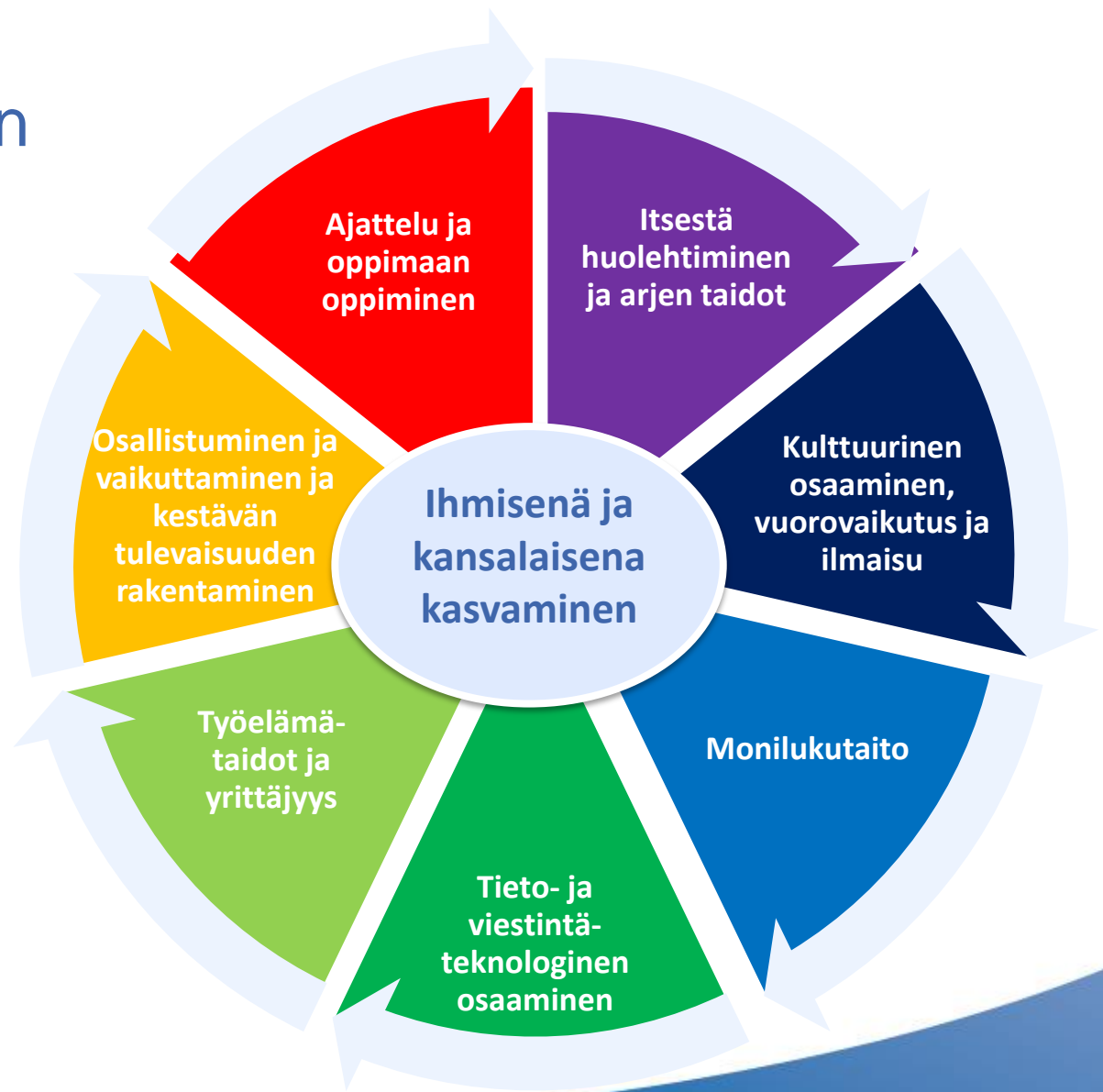
Käsitys oppimisesta

- ◆ Oppilas on aktiivinen toimija
- ◆ Myönteiset tunnekokemukset, yhdessä tekeminen ja uutta luova toiminta edistävät oppimista
- ◆ Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten kanssa – kielen ja vuorovaikutuksen merkitys, vertaisoppiminen
- ◆ Oppimisen prosessiluonne, taitojen merkitys
- ◆ Kasvaminen vastuuseen omasta opiskelusta
  - Oman oppimisprosessin hahmottaminen
  - Tavoitteiden asettaminen ja oman työn suunnittelu ja arviointi
  - Kannustavan ja ohjaavan palautteen merkitys

Perusopetuksen tavoitteet ja laaja-alainen osaaminen

- tiedot
- taidot
- arvot
- asenteet
- tahto

Oppiaineiden opetus ja oppimiskokonaisuudet

- ◆ Lähtökohtana Valtioneuvoston asetuksen (422/2012) 3§ ja sen perustelut
  - Opetuksella rakennetaan laajaa yleissivistystä ja tuetaan oppilaiden maailmankuvan avartumista
  - Huolehditaan sekä eri tiedonalojen tavoitteista että yleisemmistä läpileikkaavista tavoitteista
  - Tavoitteena on, että oppilaalle rakentuu mielekkäitä, eheyttäviä oppimiskokonaisuuksia, jotka toteutuvat oppiaineiden yhteistyönä
  - Opetuksen tulee perustua tieteelliseen tietoon

Oppiainekuvaukset perusteluonnoksissa 1

- ◆ Oppiaineen tehtävä
  - yhteys arvoperustaan, tehtävään ja laaja-alaiseen osaamiseen
  - kuvaa oppiaineen merkitystä ja tehtävää perusopetuksen kokonaisuudessa sekä oppilaan tulevaisuuden kannalta
  - tehtäväkuvauksessa ensin yhteinen kuvaus kaikille vuosiluokille ja sitten erityiset näkökulmat vuosiluokkia 1-2, 3-6, 7-9 koskien
- ◆ Tavoitteet keskeisiä
  - yhteys sisältöalueisiin ja laaja-alaiseen osaamiseen merkitty näkyviin
  - jokaiselle tavoitteelle kirjoitettu arviointikriteeri

Laaja-alainen osaaminen oppiaineiden tavoitteissa

Ajattelu ja oppiminen (L1) & TVT (L5)

- ◆ rohkaista oppilaita improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen (musiikki)

Monilukutaito (L4)

- ◆ ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla (fysiikka)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

- ◆ harjaannuttaa oppilasta täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti (matematiikka)
- ◆ ohjata oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan (uskonto)

Esimerkkejä perusteiden oppimiskäsitystä ilmentävistä opetuksen tavoitteista

Opetuksen tavoitteena on

- ◆ innostaa oppilasta soveltamaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja kuvallisessa tuottamisessaan
- ◆ ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa
- ◆ rohkaista oppilasta keskustelemaan omista ja muiden havainnoista ja ajatuksista sekä perustelemaan näkemyksiään
- ◆ opastaa oppilasta valitsemaan ja käyttämään materiaaleja, työvälineitä ja laitteita kestävällä tavalla
- ◆ ohjata ja kannustaa oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan taitojensa kehittymistä suhteessa tavoitteisiin.

Oppiainekuvaukset perusteluonnoksissa 2

- ◆ Keskeiset sisältöalueet paikallisen sisältöjen valinnan ja työskentelyn pohjaksi
- ◆ Ko. oppiaineen erityiset pedagogiset näkökulmat
  - oppimisympäristöjen, työtapojen, ohjauksen ja tuen sekä oppilaiden oppimisen arvioinnin kehittämiseen – yhteys oppimiskäsitykseen
- ◆ Arviointikriteerit 6. luokan loppuun (hyvän osaamisen taso)
- ◆ Päätösarvioinnin kriteerit (arvosanan 8/hyvän osaamisen taso)
- ◆ Tukiaineistossa arvosanan 8 tasoa selventävät kuvaukset (8:n tason ylittävä ja alle jäävä osaaminen)

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

- Suunnitellaan paikallisesti toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden mukaisiksi
- Edistävät laaja-alaisen osaamisen kehittymistä
- Vähintään yksi oppimiskokonaisuus lukuvuodessa
- Oppimiskokonaisuuksien nimet, tavoitteet ja sisällöt päätetään paikallisesti
  - *Oppilaiden kannalta kiinnostavia ja merkityksellisiä*
  - *Auttavat hahmottamaan, miten eri oppiaineissa opiskeltavat asiat liittyvät toisiinsa ja ”oikeaan” elämään*
  - *Lisäävät mahdollisuuksia ymmärtää asioiden vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä*

Oppimiskäsityksen mukainen oppimisen arviointi 1

- ◆ Kannustava, ohjaava ja onnistumista vahvistava arviointikulttuuri
  - oppilaiden osallisuus, itsearvioinnin edellytysten vahvistaminen, vertaisarvioinnin hyödyntäminen
  - oppimisprosessin ymmärtämiseen ohjaava, edistymisen näkyväksi tekevä
  - rohkaiseva ja yrittämään kannustava, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
  - arvioinnin monipuolisuus, oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- ◆ Arvioinnin yleiset periaatteet, arvioinnin kohteet sekä opintojen aikainen arviointi ja päättöarviointi
  - kuvattu aiempaa tarkemmin

Oppimiskäsityksen mukainen oppimisen arviointi 2

- ◆ Arviointi tuntijaon mukaisissa nivelvaiheissa
  - korostetaan oppimisen huolellisen seurannan sekä kannustavan ja eteenpäin ohjaavan palautteen merkitystä
  - 2. vuosiluokan loppuun määritelty arvioinnin keskeiset kohteet
  - 6. vuosiluokan loppuun arviointikriteerit hyvälle osaamiselle
  - päättöarviointia varten päättöarvioinnin kriteerit
- ◆ Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin
  - arviointikriteerit ovat opettajan arviointityön apuvälineitä arviointikäytänteet ottavat huomioon oppilaiden ikäkauden ja edellytykset
- ◆ Todistukset
  - aiempaa tarkemmat ohjeet todistusten laatimista varten

Toimintakulttuuri perusteluonnoksessa

Mitkä tärkeät
asiat auttavat
minua
oppimaan ja
viihtymään
koulussa?

Helsingin koulujen
oppilaskuntien yhteisen
arvokeskustelun tulos 2013